

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Pozdravni nagovor
ministra mag. Franca Propsa

na slovesnosti ob 30-letnici reforme lokalne samouprave,
ki poteka pod častnim pokroviteljstvom predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar

Kongresni center Brdo pri Kranju
17. april 2024 ob 10. uri

EMBARGO na objavo do
konca govora na proslavi
Velja govorjena beseda.

Spoštovana predsednica republike dr. Nataša Pirc Musar,
spoštovani predsednik Državnega sveta gospod Marko Lotrič,
spoštovane županje in župani slovenski občin,
cenjeni gostje,

v veliko čast mi je, da vas lahko kot minister, pristojen za lokalno samoupravo, pozdravim na današnji slovesnosti ob 30-letnici reforme lokalne samouprave v Sloveniji.

Prav je, da se ob takih pomembnih dogodkih za trenutek ozremo nazaj, v čas pred tridesetimi leti, ko je bila ena od najpomembnejših nalog samostojne in demokratične Republike Slovenije prav vzpostavitev sodobne lokalne samouprave. Med vidnejše uspehe Republike Slovenije od osamosvojitve dalje spada prav sodobna lokalna samouprava, kot jo poznamo danes. Zato gre moja zahvala vsem, ki so svojo poklicno kariero, bodisi kot strokovnjaki, politiki ali javni uslužbenci, namenili prav uveljavitvi reforme slovenske lokalne samouprave.

Že Ustava iz leta 1991 je zagotovila lokalno samoupravo vsem prebivalcem Republike Slovenije. Že na samem začetku ustanovitve nove države smo se pridružili državam sodobne Evrope, ki priznavajo neposredno in posredno pravico državljanov, da sodelujejo pri upravljanju lokalnih zadev javnega značaja. Prav ta pravica sodi med demokratična načela, ki so skupna vsem državam članicam Sveta Evrope, najbolj neposredno pa se lahko uresničuje prav na lokalni ravni. S tem je bila dana pravna podlaga, da so lokalne skupnosti pomembna osnova demokratične države, pravica državljanov (občanov), da sodelujejo pri upravljanju javnih lokalnih zadev, pa – kot omenjeno – temelj demokratičnih načel.

Naj na kratko spomnim: kot formalni mejnik začetka izvajanja - reforme lokalne samouprave - je mogoče šteti sprejetje Zakona o lokalni samoupravi in Zakona o lokalnih volitvah v decembru leta 1993. Zakon o ustanovitvi občin in določitvi njihovih območij ter Zakon o financiranju občin sta bila sprejeta leto kasneje. Z njima pa se je utrla pot izvedbi prvih rednih lokalnih volitev, da bi s 1. januarjem 1995 pričeli z delom organi novoustanovljenih občin.

Velik pomen za razvoj sodobne lokalne samouprave je odigrala tudi Evropska listina lokalne samouprave – konvencija Sveta Evrope, ki od srede osemdesetih let prejšnjega stoletja evropskim državam določa temeljna načela sodobne lokalne samouprave. Slovenija je že pri pripravi nove Ustave v letu 1991 upoštevala načela Magne Carte evropske moderne lokalne demokracije. Ta najpomembnejši pravni inštrument Sveta Evrope na področju lokalne samouprave je sicer Slovenija ratificirala leta 1996, po tem ko so bile nove slovenske občine že v drugem letu delovanja. Ne glede na to pa z zadovoljstvom ugotavljam, da so očetje slovenske ustave ta načela znali vtakati v določbe nove ustave.

Menim, da lahko prehojeno pot ocenimo kot pozitivno, ob tem pa ugotavljamo dvoje:

- prvič, da je reforma slovenske lokalne samouprave uspela;
- in drugič, da smo v treh desetletjih v Sloveniji vložili ogromno truda v zagotavljanje neprekinjenega razvoja lokalne samouprave in posledično razvoja demokracije. To nam priznavajo tudi mednarodne organizacije, ki redno izvajajo monitoring razvoja lokalne samouprave.

Seveda so uvajanje lokalne samouprave spremljale tudi težave, toda vzponi in padci so sestavni del tako življenja kot razvoja države. Danes smo lahko ponosni na ugotovitev, da ima Slovenija sodobno in dobro delujočo lokalno samoupravo. Vse to pa ni samoumevno.

Zavedati se je namreč treba, da vsaka reforma družbenega sistema pomeni celovito funkcionalno, teritorialno, materialno in organizacijsko preureditev družbenih temeljev. Še posebej to velja za tako obsežen, celovit in pomemben sistem, kot je lokalna samouprava.. Take – lahko jim rečemo tektonske – spremembe upravnih sistemov ni možno izvesti na hitro. Gre za dolgotrajen, občutljiv in tudi politično zapleten proces, ki zahteva svoj čas. Zato reforme ne razumem kot zaključenega procesa ali enkratnega dejanja, temveč kot dinamičen proces, ki še traja in se razvija. Seveda so temelji slovenske lokalne samouprave stabilno postavljeni, zato v tem pogledu ni pričakovati nenadnih in nepričakovanih zasukov. Toda okoliščine, tako domače kot mednarodne, pred slovenske občine postavljajo tudi vedno nove preizkušnje.

Spoštovane županje in župani,

uresničevanje lokalne samouprave je zahtevna naloga. Svoje priznanje in zahvalo za dosedanje delo izrekam vsem županjam in županom, tako aktualnim kot tudi preteklim. Župani niste odgovorni le za učinkovito delovanje lokalne javne uprave, za zagotavljanje kakovostnih javnih storitev in pravno vzdržno izvrševanje zakonodaje. Skrbite tudi za zagotavljanje legitimnosti, demokratičnosti, participacije in zaupanja v javne oblasti – vse to pogosto pod bremenom omejenih finančnih virov. Vodenje občine zahteva vrsto osebnostnih lastnosti, kot so predanost, strast, vizija, celovitost, zaupanje, radovednost in drznost. Te lastnosti niso vezane na položaj v lokalni hierarhiji, ampak izhajajo iz posameznika. Naj vam čestitam tudi ob vašem prazniku in v prihodnje zaželim čim več uspehov in doseženih ciljev.

Občine so zadolžene za izjemno širok spekter delovanja, kot ga ne najdemo v nobenem drugem sistemu oblasti. Sistem lokalne oblasti je sestavljen iz kompleksnih upravnih in političnih institucij, gre za moderno predstavniško demokracijo. Zato svoje priznanje izrekam tudi občinskim javnim uslužbencem, članicam ter članom občinskih in mestnih svetov. Priznanje gre tudi vsem članicam in članom nadzornih odborov ter članicam in članom svetov ožjih delov občin. To mravljišče lokalnih interesov ne bi moglo delovati brez nesebičnega napora več tisoč posameznikov, ki želijo s svojim znanjem in močmi prispevati za dobrobit skupnosti.

Učinkovit sistem lokalne samouprave prispeva k razvoju lokalnega in regionalnega okolja, včasih tudi širše. Če občina dobro deluje, če ima vodstvo razvojno vizijo in iniciativo, se to odraža tako na lokalni kot tudi na nacionalni ravni. Zato je odgovornost izvoljenih predstavnikov lokalnih oblasti, da s svojimi prizadevanji ustvarjajo pogoje za razvoj lokalnih razvojnih iniciativ.

Dobro delovanje in odzivnost občin sta ključnega pomena pri zagotavljanju storitev prebivalcem, še posebej pa pomoči ljudem ob izrednih okoliščinah. Lanskoletne naravne ujme in nedavna epidemija so pokazale, kako trdne in učinkovite so slovenske občine. Z usklajenim in dobro koordiniranim delovanjem so občine ne le stale ob strani njihovim občanom, pač pa so s svojim proaktivnim delovanjem uspele preprečiti še hujše posledice. Zato gre na tem mestu iskrena zahvala občinskim vodstvom.

Moderna lokalna samouprava mora, kot del javnega sektorja, odražati ustrezno razmerje med učinkovitostjo in demokratičnostjo. Zato mi dovolite tudi pogled naprej. Naslednji koraki v razvoju lokalne samouprave bodo osredotočeni k izboljšanju učinkovitosti izvajanja javnih služb za prebivalce. Usmerjeni bodo k okrepljeni demokratičnosti sprejemanja odločitev s posebnim poudarkom na sodelovanju prebivalcev, kar bo prispevalo k ureditvi razmerja med funkcionalnim in institucionalnim delovanjem slovenskih občin.

Občani so središče lokalne demokracije. Zanje je vzpostavljena lokalna samouprava, njim so v prvi vrsti namenjene storitve občine in njenih izvajalcev. Zato mora biti ob 30-letnici obstoja moderne lokalne samouprave sporočilo za prihajajoča desetletja jasno: naj bo lokalna demokracija participativna demokracija. Nenehen dialog s prebivalci in iskanje za večino sprejemljivih rešitev povečuje možnost za izvedbo načrtovanih občinskih projektov. Hkrati pa pomembno povečuje legitimnost vsakokratnih lokalnih oblasti. Nenazadnje nove tehnološke rešitve v precejšnji meri olajšujejo komunikacijo občin s prebivalci in predstavljajo nove priložnosti.

Spoštovani,

delitev pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi pomeni ureditev pravnih in finančnih tokov ter razmerij med obema ravnema. Državni organi in občine morajo biti v nenehni interakciji, izmenjavi mnenj in izkušenj. Naj se na tem mestu zavežem k tesnejšemu sodelovanju in iskanju rešitev, ki bodo široko podprte tudi med občinami. Državni organi in občine smo si pogosto na različnih bregovih. Kljub razlikam pa spoštovanje raznolikih mnenj vodi v sprejemanje kompromisov in rešitev, ki so v dobrobit ljudi.

Spoštovani,

zahvaljujem se vam za pozornost in vam čestitam ob današnjem prazničnem dnevu lokalne samouprave.